

องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยใน
ศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน*
Exploratory Factor Analysis of University Lecturers'
Communication Characteristics in the 21st Century in Response to
Learners' Needs

วันที่รับบทความ: 22 ตุลาคม 2567 /วันที่แก้ไขบทความ: 8 ตุลาคม 2568 /วันที่ตอบรับบทความ: 7 พฤศจิกายน 2568

อาทิตยา ทรัพย์สินวิวัฒน์^{1, **}, อภิเชฐ กำภู ณ อยุธยา² และ รัตนา ศุภวรรณ³
R-titaya Supsinwiwat, Apichet Kambhu Na Ayudhaya, Ratnang Tulawan

Abstract

This study aimed to explore the communication characteristics of university lecturers that align with the needs of learners in the 21st century. A quantitative research method was employed, data collecting from 1,117 undergraduate, master, and doctoral degree students through a questionnaire based on Aristotle's framework of communication, consisting of Ethos, Pathos, and Logos. The data were analyzed using Exploratory Factor Analysis (EFA).

The results revealed that the communication characteristics of university lecturers could be categorized into three components: 1) Content and Learner Understanding, including the ability to explain concepts concretely, use modern instructional media, listen attentively, and inspire students. 2) Instructor Attributes, such as subject matter expertise, moral integrity, sincerity, openness to new ideas, and being a role model 3) Personality and Speaking Style, encompassing personal demeanor, vocal strength, and effective use of body language. Together, these three components accounted for 94.30% of the total variance in communication characteristics. The most significant

---

* ทุนวิจัยจากวิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

College of Social Communication Innovation Srinakharinwirot University

² วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

College of Social Communication Innovation Srinakharinwirot University

³ นักวิจัยอิสระ Independent Researcher

**Corresponding author; E-mail address: noon_imp@hotmail.com

component was content and learner understanding, reflecting the students' emphasis on clear explanations, relevant examples, and motivational teaching.

Keywords: Exploratory Factor Analysis, Communication Characteristics of University Lecturers, the 21st Century

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจด้านคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก จำนวน 1,117 คน ด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการสื่อสารของอริสโตเติล อันประกอบด้วย Ethos (ความน่าเชื่อถือของผู้พูด), Pathos (ความเข้าใจผู้ฟัง), Logos (ตรรกะและโครงสร้างการพูด) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยสามารถแยกออกได้เป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) คุณลักษณะด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน เช่น ความสามารถในการอธิบายอย่างเป็นรูปธรรม การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย การตั้งใจฟังและสร้างแรงบันดาลใจ 2) คุณลักษณะด้านผู้สอน เช่น ความรู้ความเชี่ยวชาญ คุณธรรม ความจริงใจ การเปิดรับแนวคิดใหม่ การเป็นแบบอย่างที่ดี 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด เช่น บุคลิกภาพ น้ำเสียง และการใช้ภาษากาย ทั้ง 3 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ถึงร้อยละ 94.30 ของคุณลักษณะการสื่อสาร โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน สะท้อนว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับการที่อาจารย์สามารถอธิบายเนื้อหาได้เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบ และสร้างแรงจูงใจในการเรียน

คำสำคัญ: องค์ประกอบเชิงสำรวจ คุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัย ศตวรรษที่ 21

1. หลักการและเหตุผล

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศและทรัพยากรบุคคลในประเทศ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม ให้ประเทศพัฒนา เมื่อประเทศที่มีคุณภาพ การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ประเทศนั้นก็จะมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ (รชต กฤตธรรมวรรณ และคณะ, 2020) และองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาของผู้เรียน คือ อาจารย์ ที่เป็นผู้

ถ่ายทอดความรู้ วิทยาการต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน และเป็นบุคคลที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาผู้เรียน

ในศตวรรษที่ 21 บทบาทของอาจารย์มีการปรับเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องวิธีการสอนที่อาจารย์ต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เปลี่ยนไป อาจารย์ต้องไม่ละทิ้งทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม แต่ต้องเพิ่มการเรียนรู้ใหม่ เช่น การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ผ่านเทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบันเราอยู่ในยุคการเปลี่ยนแปลงที่เทคโนโลยี (Digital Disruption) เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวงการการศึกษา ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้เนื้อหาเองได้ ส่งผลให้ผู้สอนต้องเลือกจัดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ โดยนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้สอนแล้ว ยังต้องเปลี่ยนบทบาทไปเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้” (Learning facilitator) ด้วย อีกทั้งต้องเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าที่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เรียกว่า PLC (Professional Learning) โดยการยึดหลักสอนน้อย เรียนมาก ออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ความรู้จึงจะเกิดขึ้นจากภายในใจและสมองของผู้เรียน เป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) (พนมนคร มีราคา, 2017; ทิศนา แสงระวี และเรชา ชูสุวรรณ, 2565) ซึ่งการปรับตัวทางด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ นอกจากจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของผู้เรียนแล้ว ยังทำให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพของผู้สอนเองด้วย เพราะถึงแม้สังคมและเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่อาจารย์ก็ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์ผู้สอนในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองจากภายใน เกิดเป็นความต้องการพัฒนาดตนเองเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษา (ทิศนา แสงระวี และเรชา ชูสุวรรณ, 2565)

ทักษะการสื่อสารเป็นหนึ่งในองค์ประกอบและตัวชี้วัดทักษะการจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้สอน การที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดี ผู้สอนต้องมีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความปลอดภัย-และมีความสุขที่จะเรียนรู้ และสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเหล่านั้นได้ก็คือ ทักษะความสามารถในการสื่อสารของผู้สอน การสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน (กวีภัทร ฉาวชาวนา และปรณ ประจันบาน, 2016) สอดคล้องกับที่ Bjekić & Zlatić, 2006; Pantić & Wubbels, 2009 อ้างใน Zlatić et al., (2014) ได้แบ่งความสามารถของผู้สอนออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการศึกษา 2) ความสามารถด้านเนื้อหาวิชา 3) ความสามารถในการสื่อสาร โดยความสามารถในการสื่อสาร เป็นพื้นฐานของระบบของความรู้ ทักษะ ความสามารถ แรงจูงใจ ทศนคติ ซึ่งเป็นความสามารถที่สำคัญที่สุดของผู้สอน

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ทั้งทางด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้และความคาดหวังของผู้เรียนใน

ระดับอุดมศึกษา (Voogt & Roblin, 2012) นักศึกษาไม่ได้ต้องการเพียงเนื้อหาวิชาการ แต่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ การกระตุ้นความคิด และการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งผ่านการสื่อสารที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (Simsek & Erdem, 2020) องค์การ UNESCO (2015) ได้เน้นย้ำว่าทักษะการสื่อสารของอาจารย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน สอดคล้องกับงานของ Bakić-Tomić et al. (2015) ที่พบว่า ทักษะการสื่อสารของอาจารย์ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากอดีต โดยเฉพาะความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยี การสื่อสารหลากหลายช่องทาง การฟังและเข้าใจความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจและปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน สมรรถนะการสื่อสารของอาจารย์จึงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลและสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร (Bakić-Tomić et al. , 2015)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการปรับตัวของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่ต้องพัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาการสอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ในหลายมิติ แต่ยังไม่พบการศึกษาด้านการสื่อสารของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเกิดประโยชน์ต่ออาจารย์ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการสื่อสาร และทักษะการสื่อสารที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 จึงได้ทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องทักษะการสื่อสาร และการสอน รวมไปถึงบริบทของการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

โดยอริสโตเติล ให้ความหมายของการพูดการสื่อสารไว้ว่า “เป็นการค้นหาวិธีการโน้มน้าวใจที่มีอยู่ทุกรูปแบบ” ซึ่งประกอบด้วย ผู้พูด คำพูด ผู้ฟัง โดยการสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดสร้างสารหรือเรียบเรียงความคิดที่ต้องการสื่อสารในรูปของคำพูด แล้วส่งไปยังผู้ฟัง ทั้งนี้โดยผู้พูดมีเจตนาในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทักษะในการ

แสดงเหตุผลและการใช้ถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้ฟัง (Ruben, & Stewart, 1998) จากองค์ประกอบข้างต้น อริสโตเติล ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การพูดหรือการสื่อสารในทฤษฎีของอริสโตเติล จะประกอบด้วย ผู้พูด คำพูด ผู้ฟัง และการโน้มน้าวใจจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ (สหไทย ไชยพันธุ์, 2555) ได้แก่ 1. Ethos: บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจผู้ฟัง 2. Pathos: ความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้ฟัง 3. Logos: การเรียบเรียงคำพูดและวิธีการพูด ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญของการสื่อสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดด้านทักษะการสื่อสารที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพจากงานวิจัยหลายเรื่องดังนี้ กวีภัทร ฉาวชานา และปรกรณ์ ประจันบาน (2559) เสนอว่า ทักษะการสื่อสารที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการรับสารจากผู้เรียน, ใช้ภาษาพูดในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความคิดและความรู้สึกของตนได้อย่างเหมาะสม, ใช้ภาษาเขียนในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม, ใช้กิริยาท่าทางในการสื่อสารประกอบการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม, พูดเพื่อสร้างกำลังใจ แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน, พูดเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ความสัมพันธ์กับนักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ ด้าน Zlatić et al., (2014) ได้ให้นิยามสมรรถนะการสื่อสารที่สำคัญสำหรับผู้สอน ได้แก่ ระบบของความรู้ ทักษะ ความสามารถ แรงจูงใจ ทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนมากที่สุดอีกหนึ่งองค์ประกอบ สอดคล้องกับ Bursleson และ Samter (1990) อ้างถึงใน Simsek & Erdem (2020) ได้กล่าวไว้ว่า อาจารย์ผู้สอนควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการสนทนากับผู้เรียน ทักษะการอ้างอิง มีความเข้าใจผู้เรียนสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกดีกับตัวเอง ทักษะการป้อนโยนให้ผู้อื่นรู้สึกดีขึ้นเมื่อเศร้า เสียใจ หรือไม่สบายใจ รวมถึงทักษะการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ งานวิจัยของ พรณิการ์ สมัคร และคณะ (2565) พบว่า ทักษะด้านการใช้กลวิธีสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ เป็นทักษะการใช้ภาษาท่าทางประกอบการพูดและใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้บรรยากาศของการพูดมีชีวิตชีวา น่าสนใจ และช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยเรื่อง Faculty Members' Practice of 21st Century Skills in Teaching: A Perspective from Bisha University ของ Amirah S. Al-Zahrani, Ibrahim A. Khalil and Raina M. Eleraky (2023) ได้กล่าวถึง แนวปฏิบัติการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัย มีการสอนภายใต้กรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สูง โดยทักษะที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนที่จะส่งผลต่อผู้เรียน คือ ทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้าน Ruben E. Borja II (2018) ได้ให้ลักษณะสำคัญของคณาจารย์ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 8 ลักษณะ ได้แก่ ปรับตัวเก่ง, นักสื่อสาร, นักเรียนรู้, นักมองอนาคต, ผู้นำ, ผู้เป็นแบบอย่าง, ผู้ร่วมมือกับผู้อื่น, ผู้กล้าเสี่ยงหรือทำสิ่งที่ท้าทาย

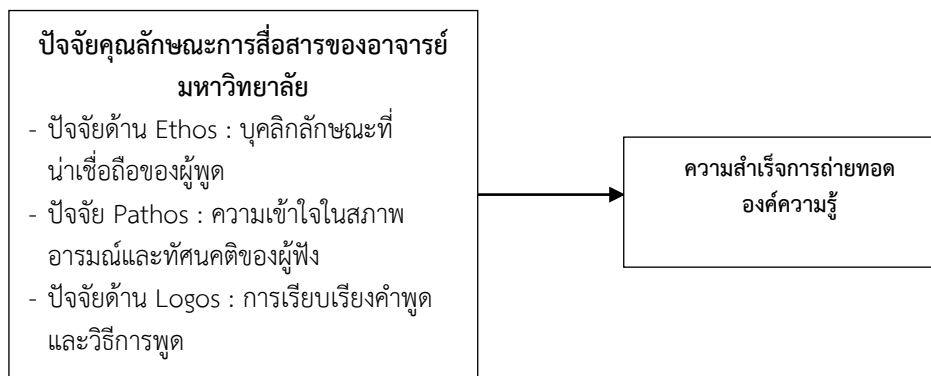
สิ่งใหม่ โดยลักษณะการร่วมมือกับผู้อื่น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด Olgun (2005) อ้างถึงใน Güler & Tuncce (2023) ที่พบว่า ผู้สอนควรปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นธรรมชาติ ใช้ภาษาที่สื่อถึงตัวเองในกระบวนการสื่อสาร สร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ใช้ภาษาที่ชัดเจนและไม่น่าเบื่อ ฟังนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจและอดทน และพนมนคร มีราคา (2017) ได้ให้ลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 บริบทของไทยไว้ว่า ต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่, ค้นคว้าและต่อยอดความรู้, ถ่ายทอดความรู้ได้หลากหลายวิธี, มีความสามารถเลือกและนำเสนอเนื้อหาสมัยใหม่, เป็นนักประเมินที่เที่ยงธรรม ยุติธรรม, เป็นผู้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะของอาจารย์ในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณลักษณะร่วมบางอย่างจากงานวิจัยหลายๆเรื่องคือ ต้องมีการปรับตัว, เรียนรู้ ค้นคว้า พัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา, เลือกนำเสนอการสอนและเนื้อหาใหม่ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน

ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเรื่องการสื่อสาร ทักษะการสื่อสารที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และทักษะของอาจารย์ภายใต้กรอบการสอนศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยใช้แนวคิดเรื่องการสื่อสารของอริสโตเติลเป็นโครงสร้าง แบ่งองค์ประกอบการสื่อสารได้ 3 หัวข้อใหญ่ คือ บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจผู้ฟัง (Ethos), การเรียบเรียงเนื้อหาและวิธีการพูด (Logos) และความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้ฟัง (Pathos) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการสื่อสาร	รายละเอียด
1. Ethos: บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจผู้ฟัง (Sender)	1. ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้สอน 2. ประสบการณ์ตรงของผู้สอนในเนื้อหาที่สอน 3. มีคุณธรรมความดีในใจ มีความจริงใจ (เป็นตัวอย่งที่ดี) 4. เป็นคนทันสมัย ปรับตัว ติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน 5. มีทักษะในการสื่อสารที่ดี (การออกเสียง พยัญชนะสระ วรรณยุกต์) 6. เปิดรับความรู้และทัศนคติใหม่ ๆ 7. น้ำเสียงมีความพลังและกังวานในการสอน 8. มีบุคลิกภาพที่ดี 9. การแต่งกายน่าเชื่อถือ 10. เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน
2. Pathos : ความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้ฟัง	1. สร้างปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับผู้เรียน 2. ตั้งใจฟังหรือพร้อมรับข้อคิดเห็นของผู้เรียน

(Receiver)	3. ให้กำลังใจผู้เรียน 4. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 5. สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียน
3. Logos : การเรียบเรียงเนื้อหา และวิธีการพูด Message	1. เนื้อหามีเหตุผล มีหลักฐานเชิงประจักษ์ 2. มีการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน 3. ใช้ระดับภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ 4. อธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม 5. ยกตัวอย่างประกอบ 6. มีสื่อประกอบการสอนที่ทันสมัย 7. มีการอ้างอิง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

5.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ นิสิต นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย (ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก) จำนวน 1,604,603 คน (ที่มา: กระทรวงอ.ของปีการศึกษา 2567) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น จำนวนกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 3% และระดับความเชื่อมั่น 95% จึงเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 1,117 ชุด โดยก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดคำถามเพื่อคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม (Screening Question) ว่า “ท่านกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาหรือไม่” เพื่อเป็นการคัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์

5.2 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นมากที่สุด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด (Closed Ended Questions) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อความสำเร็จการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้แก่ปัจจัยด้าน Ethos บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูด อาทิ ความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาที่สอน ทักษะในการสื่อสารที่ดี บุคลิกภาพที่ดี เป็นต้น ปัจจัย Pathos : ความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติ อาทิ ควรตั้งใจรับฟังหรือพร้อมรับข้อคิดเห็นของผู้เรียนควรกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และปัจจัยด้าน Logos : การเรียบเรียงคำพูดและวิธีการพูด อาทิ ควรมีการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน ควรอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม เป็นต้น โดยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็นการวัดโดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale

5.3 การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) วิจัยเชิงปริมาณ โดยความเที่ยงตรง ให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ มาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นว่าคำถามทุกข้อนั้นเกี่ยวข้องและครอบคลุมกับหัวข้อที่ศึกษาหรือไม่ ตรงกับโครงสร้างทฤษฎีหรือไม่ วิธีการที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ตั้งใจจะวัดหรือไม่ ใช้การให้คะแนน (Rating) หรือการแสดงความคิดเห็น สรุปผลเพื่อมาปรับแก้ไข และความเชื่อมั่น ให้ผู้ตอบทำแบบสอบถามครั้งหนึ่งในช่วงเวลาที่ห่างกันพอสมควร แล้วนำคะแนนทั้งสองชุดมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปรากฏว่า แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาช (Cronbach' Alpha Coefficient) ในส่วนของการวัดปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อความสำเร็จการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งอยู่ในระดับที่มีค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือค่อนข้างสูงมาก

5.4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (เลขที่โครงการ SWUEC672399)

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้

สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองการวัด ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ แล้ว

ตรวจสอบเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่า แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling Adequacy จากนั้น วิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (principal component analysis) ใช้เกณฑ์ในการสกัดองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (eigenvalue) เท่ากับหรือมากกว่า 1 ขึ้นไป และวิเคราะห์โดยทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) ใช้เกณฑ์การเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) 0.5 แต่ละองค์ประกอบต้องประกอบด้วยตัวแปรอย่างน้อย 3 ตัวขึ้นไป

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมีทั้งหมด 22 คุณลักษณะนั้นพบว่า ค่า KMO (ค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลตัวอย่าง) เท่ากับ .986 แสดงว่า ข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดี และจากการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ แสดงดังตารางข้างล่างดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์
มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน**

คุณลักษณะการสื่อสาร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ		
	องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2	องค์ประกอบที่ 3
องค์ประกอบที่ 1: คุณลักษณะด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน			
ยกตัวอย่างประกอบ	<u>.781</u>	.423	.405
มีสื่อประกอบการสอนให้ทันสมัย	<u>.776</u>	.375	.448
อธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม	<u>.776</u>	.442	.397
มีการอ้างอิง	<u>.774</u>	.319	.473
ใช้ระดับภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ	<u>.766</u>	.474	.379
เนื้อหาไม่เหตุผล มีหลักฐานเชิงประจักษ์	<u>.759</u>	.412	.433
เรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน	<u>.755</u>	.459	.409
กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	<u>.727</u>	.514	.384
สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียน	<u>.718</u>	.527	.381
ให้กำลังใจผู้เรียน	<u>.709</u>	.524	.396
ตั้งใจรับฟังหรือพร้อมรับข้อคิดเห็นของผู้เรียน	<u>.702</u>	.575	.362
สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน	<u>.702</u>	.517	.411
องค์ประกอบที่ 2: คุณลักษณะด้านผู้สอน			
มีความรู้ความเชี่ยวชาญ	.553	<u>.691</u>	.419
มีคุณธรรม ความดี มีความจริงใจ	.514	<u>.677</u>	.481
เปิดรับความรู้ใหม่ ๆ	.551	<u>.667</u>	.461
มีประสบการณ์ตรงในเนื้อหาที่สอน	.525	<u>.661</u>	.480
เป็นคนทันสมัย ปรับตัว ติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน	.525	<u>.657</u>	.491
เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน	.520	<u>.646</u>	.508
องค์ประกอบที่ 3 : คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด			
ผู้สอนควรแต่งกายน่าเชื่อถือ	.413	.350	<u>.803</u>
ผู้สอนควรมีน้ำเสียงที่มีความพลังกังวาน	.474	.450	<u>.703</u>
ผู้สอนควรมีทักษะในการสื่อสารที่ดี	.480	.547	<u>.629</u>
ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี	.508	.542	<u>.624</u>
ค่าโอเคน	9.257	6.220	5.268

%ความแปรปรวน	42.076	28.275	23.945
%ความแปรปรวนสะสม	42.076	70.351	94.296
KMO=.986 และ Bartlett's Test of Sphericity: Chi-Square = 53362.427*, df = 231, sig. = .000			

*Sig. < .01

ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยมีความแปรปรวนรวมร้อยละ 94.296 ของความแปรปรวนทั้งหมดจากคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1: คุณลักษณะด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน มีค่าไอเกนเท่ากับ 9.257 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 42.076 โดยประกอบไปด้วย 12 คุณลักษณะ ได้แก่ การยกตัวอย่างประกอบ, การมีสื่อประกอบการสอนให้ทันสมัย, การอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม, มีการอ้างอิง, ใช้ระดับภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ, เนื้อหาไม่เหตุผล มีหลักฐานเชิงประจักษ์, เรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน, กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้, สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียน, ให้กำลังใจผู้เรียน, ตั้งใจรับฟังหรือพร้อมรับข้อคิดเห็นของผู้เรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .781 .776 .776 .774 .766 .759 .755 .727 .718 .709 .702 และ.702 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 2: คุณลักษณะด้านผู้สอน มีค่าไอเกนเท่ากับ 6.220 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 28.275 โดยประกอบไปด้วย 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ผู้สอนควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ผู้สอนควรมีคุณธรรม ความดี มีความจริงใจ ผู้สอนควรเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ ผู้สอนควรมีประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาที่สอน ผู้สอนควรเป็นคนทันสมัย ติดตามสถานการณ์ และผู้สอนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .691.677 .667 .661 .657และ.646 ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 3: คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.268 และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 23.945 โดยประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะ ได้แก่ ผู้สอนควรแต่งกายน่าเชื่อถือ ผู้สอนควรมีน้ำเสียงที่มีความปลั่งกังวาน ผู้สอนควรมีทักษะในการสื่อสารที่ดี และผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .803 .703 .629 และ.624 ตามลำดับ

7. การอภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้พบว่า คุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) คุณลักษณะด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน (2) คุณลักษณะด้านผู้สอน และ (3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบรวมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการสื่อสารได้ถึงร้อยละ 94.30 โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียนที่มีความสำคัญมากที่สุด ($KMO = .986, p < .01$)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียนได้รับค่าน้ำหนักสูงสุด ประกอบไปด้วย 12 คุณลักษณะ ได้แก่ การยกตัวอย่างประกอบ, การมีสื่อประกอบการสอนให้ทันสมัย, การอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม, มีการอ้างอิง, ใช้ระดับภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ, เนื้อหา มีเหตุผล มีหลักฐานเชิงประจักษ์, เรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน, กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้, สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน, ให้กำลังใจผู้เรียน, ตั้งใจรับฟังหรือพร้อมรับข้อคิดเห็นของผู้เรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน น้ำหนักความสำคัญส่วนแรกอยู่ที่เนื้อหาการสอนจากความคาดหวังของผู้เรียน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ผู้รับสารหรือในบริบทนี้คือผู้เรียน เมื่ออาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียนจะส่งผลให้มีการเตรียมเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ Burleson และ Samter (1990) อ้างถึงใน Simsek & Erdem (2020) และ กวีภัทร ฉาวชาวนา และปรกรณ์ ประจันบาน (2016) เรื่องอาจารย์ผู้สอนควรพัฒนาทักษะในการรับสารจากผู้เรียนที่สื่อออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนทนากับผู้เรียนด้วยความเข้าใจ และมีความสามารถในการทำให้ผู้เรียนรู้สึกดีกับตัวเอง สามารถพูดให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจกับผู้เรียนได้ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และมีวิธีการสอนที่มีการอ้างอิงแหล่งที่มา มีทักษะการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นไปในการทำงานเดียวกันกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาวิชาวิชาชีพครู ของ พรณิการ์ สมัคร และคณะ (2565) ที่พบว่า ทักษะในการพูดเพื่อการสื่อสาร เป็นความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์โดยสามารถสื่อสารความคิด ความรู้สึก หรือความต้องการผ่านการใช้ภาษาพูดและกลวิธีการสื่อสาร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ตลอดจนสามารถใช้ทักษะการสื่อสารในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ครูต้องการถ่ายทอด ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ซึ่งความคาดหวังของผู้เรียนนอกจากเนื้อหาที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้อย่างง่ายแล้ว การที่อาจารย์มีสื่อการสอนที่ทันสมัยก็เป็นความคาดหวังของผู้เรียนด้วยเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับที่ พนมนคร มีราคา (2017) ได้ให้ลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 บริบทของไทยไว้ว่า ต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ค้นคว้าและต่อยอดความรู้ และถ่ายทอดความรู้ได้หลากหลายวิธี มีความสามารถเลือกและ

นำเสนอเนื้อหาสมัยใหม่ โดยเฉพาะการยกตัวอย่างประกอบ การใช้สื่อสมัยใหม่ และการอธิบายให้เห็นภาพที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zlatić et al., (2014) ที่ชี้ว่า ความสามารถด้านการสื่อสาร และความสามารถด้านเนื้อหาวิชา เป็นความสามารถที่สำคัญที่สุดของผู้สอน และเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับ Ruben E. Borja II (2018) ที่นำเสนอด้าน “ผู้สอน” ไว้ว่า ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ การเปิดรับความรู้ใหม่ และปรับตัวตามสถานการณ์โลก ก็มีความสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปคือ คุณลักษณะด้านเนื้อหาและผู้รับสารนับเป็นปัจจัยการสื่อสารที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งตรงกับมิติการสื่อสารด้าน Logos : การเรียบเรียงคำพูดและวิธีการพูด และ Pathos : ความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้ฟังของอริสโตเติล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ต้องดำเนินคู่กันไป และเป็นคุณลักษณะที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงที่สุด ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตจากผลการศึกษาที่ว่า ความแตกต่างของผู้รับสารเป็นสิ่งที่อาจารย์ต้องเตรียมเนื้อหาการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน แม้จะสอนเนื้อหาที่เหมือนกัน แต่เมื่อเปลี่ยนผู้เรียนก็ต้องปรับเปลี่ยนตัวอย่างและการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป

องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านผู้สอน ประกอบไปด้วย 6 คุณลักษณะได้แก่ ผู้สอนควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญ, ผู้สอนควรมีคุณธรรม ความดี มีความจริงใจ, ผู้สอนควรเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ, ผู้สอนควรมีประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาที่สอน, ผู้สอนควรเป็นคนทันสมัย ปรับตัว ติดตามสถานการณ์ และผู้สอนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะการสื่อสารด้านผู้ส่งสารโดยตรง สอดคล้องกับที่ Borja II (2018) ได้ให้ลักษณะสำคัญของคณาจารย์ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าผู้สอนต้องเป็นนักสื่อสารเนื้อหาได้ดี ปรับตัวเก่ง ติดตามสถานการณ์ เปิดรับความรู้ใหม่ๆ และคุณลักษณะผู้สอนควรมีคุณธรรม ความดี มีความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน และสร้างความเสมอภาคให้กับทุกคนในชั้นเรียนให้ได้รับความเท่าเทียม สอดคล้องกับ Olgun (2005) อ้างถึงใน Güler & Tuncel (2023) ที่กล่าวว่า ครูควรปฏิบัติอย่างจริงใจและเป็นธรรมชาติ เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมคือสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดความยุติธรรมและส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน จะทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะสามารถสัมผัสได้จากบรรยากาศในห้องเรียนผ่านการสื่อสาร และการเป็นแบบอย่างที่ดีจากผู้สอนโดยตรง

ซึ่งตรงกับมิติการสื่อสารด้าน Ethos คือ บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจผู้ฟัง คือ ผู้พูดต้องมีความรู้จริงในสิ่งที่พูด มีคุณธรรมความดีในใจ มีความจริงใจ และปรารถนาดีต่อผู้ฟังจึงจะก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด ประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะ ได้แก่ ผู้สอนควรแต่งกายน่าเชื่อถือ, ผู้สอนควรมีน้ำเสียงที่มีความพลังกังวาน,

ผู้สอนควรมีทักษะในการสื่อสารที่ดี และผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี สอดคล้องกับเรื่องการใช้ท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา (Olgun, 2005 อ้างถึงใน Güler, D., & Tuncel, F., 2023) โดยคุณลักษณะข้อนี้เป็นอวัจนภาษาที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่ พรหมินทร์ สมิศร และคณะ (2565) ที่พบว่า ทักษะการใช้ภาษาท่าทางประกอบการพูดและใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความสำเร็จการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 และตรงกับมิติด้าน Ethos คือ บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจผู้ฟัง มีคุณธรรมความดีในใจ มีความจริงใจ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณลักษณะการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการที่ผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนมีความเข้าใจของลักษณะผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง เพราะจะส่งผลต่อการเตรียมเนื้อหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนมีความคาดหวังและต้องการจากผู้สอนมากที่สุด และยังต้องควบคู่กับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้สอนที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ความเชี่ยวชาญ และเป็นแบบอย่างที่ดี การมีบุคลิกภาพและวิธีการสื่อสารที่น่าเชื่อถือ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง ซึ่งคุณลักษณะที่ต้องสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังมีความจำเป็นสำหรับการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Faculty Members' Practice of 21st Century Skills in Teaching: A Perspective from Bisha University ของ Amirah S. Al-Zahrani, Ibrahim A. Khalil and Raina M. Eleraky (2023) ที่พบว่า แนวปฏิบัติการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยยังมีการสอนภายใต้กรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สูง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องไปตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

8. ข้อจำกัด

ผู้วิจัยกระจายแบบสอบถามเพื่อเก็บความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษาจากทั่วประเทศ โดยเก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมด 1,117 ชุด ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้านี้ ไม่สามารถแทนประชากรที่เป็นนักศึกษาได้ทั่วประเทศ

9. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ในศตวรรษที่ 21 อาจารย์มหาวิทยาลัยนอกจากจะต้องเตรียมเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย สอนโดยการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา ยกตัวอย่างให้ชัดเจน มีการอ้างอิงความคาดหวังที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างคือ การทำความเข้าใจผู้เรียน ความเห็นอกเห็นใจ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกไม่เครียดและกดดัน หากมองในมุมมองการสื่อสาร ผู้เรียนคือผู้รับสาร อาจารย์ต้องมีวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสารเพื่อให้สามารถสื่อสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เมื่ออาจารย์วิเคราะห์ผู้เรียนเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้การออกแบบเนื้อหาการสอน และการยกตัวอย่างต่าง ๆ ในบทเรียนก็จะสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้ ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ดังนั้น อาจารย์ต้องปรับตัว วิเคราะห์สภาพอารมณ์และความสนใจ จะส่งผลให้การสื่อสารประสบความสำเร็จและทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน นอกจากเรื่องความรู้ความสามารถ อาจจะต้องมีเรื่องกระบวนการทำความเข้าใจผู้อื่น เรื่องความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญกว่าบุคลิกภาพหรือการสื่อสารด้านน้ำเสียง หรืออวัจนภาษาอื่น ๆ

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บแบบสอบถามแบบภาพรวม ทั้งระดับชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในครั้งต่อไป อาจจะมีการเก็บข้อมูลที่มีการแยกแต่ละระดับชั้นของผู้เรียน เพราะความต้องการของผู้เรียนแต่ละระดับอาจมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้อาจจะศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจผู้เรียนอย่างละเอียดในแต่ละองค์ประกอบคุณลักษณะการสื่อสาร เช่น ด้านเนื้อหาและความเข้าใจผู้เรียน หรือด้านบุคลิกภาพและวิธีการพูด เพื่อค้นหาปัจจัยย่อยหรือแนวทางการพัฒนาเฉพาะกลุ่มอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา

บรรณานุกรม

- กวีภัทร ฉาวชาวนา และปรกรณ์ ประจันบาน. (2559). การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะการจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ของครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(4), 197-209.
- ทิตินา แสงระวี และเรชา ชุสุวรรณ. (2565). ครูไทยกับการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 9(4), 13-25.
- พนมนคร มีราคา. (2017). ครูต้องมีลักษณะอย่างไร...ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มมร*, 5(2), 23-35.
- พรณิการ์ สมัศ, วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู และเปรมปรีดี โพธิ์ศรีทอง. (2565). การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 12(1), 47-62.
- รชต กฤตธรรมวรรณ, รุ่งนภา ตั้งจิตรเจริญกุล และองค์อร สงวนญาติ. (2020). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาวิถีใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 779-788.
- สหไทย ไชยพันธุ์. (2555). แนวคิดทฤษฎีการพูดสื่อสารในสังคม. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 4(3), 140-154.
- Al-Zahrani, A. S., Khalil, I. A., & Eleraky, R. M. (2023). Faculty members' practice of 21st century skills in teaching: A perspective from Bisha University. *Information Sciences Letters*, 12(6), 26472658. <https://doi.org/10.18576/isl/120636>
- Bakic-Tomic, L., Dvorski, J., & Kirinic, A. (2015). Elements of teacher communication competence: An examination of skills and knowledge to communicate. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 1(2), 157-166.
- Borja II, R. E. (2018). Honing the 21st century characteristics of lecturers in the Faculty of Education for effective job performance. *African Educational Research Journal*, 6(3), 160-164.
- Bratanić, M. (1999). Education as an Interactive-Communicative Process, *International Symposium "Education and Educator". In Third Part: Education as an educational relation of persons*, 283 – 291.
- Brent D. Ruben & Lea Stewart. (1998). *Communication and Human Behavior*.

(4th ed.). Pearson

Güler, D., & Tunce, F. (2023). The Effect of The Creative Drama Method on Pre-Service Physical Education Teachers' Classroom Management Self-Efficacy Beliefs and Communication Skills. *International Journal of Progressive Education*, 19(4), 116–130.

<https://doi.org/10.29329/ijpe.2023.579.7>

Lidija Zlatića, Dragana Bjekićb, Snezana Marinkovićc, Milevica Bojovićc. (2014). Development of teacher communication competence. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 116, 606-610.

<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.265>

Simsek, S., & Erdem, A. R. (2020). Corelation between Communication Skills and Motivation of Teachers. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(3), 1–9.

<https://doi.org/10.15345/iojes.2020.03.001>

UNESCO. (2015). Rethinking education: Towards a global common good? Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>